

SABIRANJE

Toni Džordan

Sabíranje

Preveo s engleskog
Jadranka Đerić

Mono i Manjana
2008.

Naslov originala
Toni Jordan, *Addition*,

Izdavač
Mono i Manjana

Za izdavača
Miroslav Josipović
Nenad Atanasković

Urednik
Tatjana Bižić

Prevod
Jadranka Đerić

Lektura
Marijana Mahač

Adaptacija korice
Ljiljana Pekeč

Tehnički urednik
Goran Skakić

Priprema za štampu
Ljiljana Pekeč

Štampa
Elvod-print, Lazarevac

Tiraž
1.500

CIP - Katalogizacija u publikaciji
Narodna biblioteka Srbije, Beograd

821 . 111 - 31

DŽORDAN, Toni
Sabiranje / Toni Džordan ; prevelao s engleskog Jadranka Đerić. - Beograd :
Mono i Manjana, 2008 (Lazarevac : Elvod-print). - 352 str.

Prevod dela: Addition / Toni Jordan. - Tiraž 1.500

ISBN 978-86-7804-164-8

COBISS.SR-ID 151????

Robertu Luku Stenli – Turneru Sanksu

Sve se broji.

Jednoga jutra nedugo posle nesreće osvrnula sam se na kapiji na putu ka školi i pogledala stepenike ispred kuće. Bilo ih je samo deset – obični, sivi, betonski, ni nalik na ona dvadeset dva opasna stepenika iza kuće. Stepenice ispred kuće bile su izbrazdane linijama, a u sredini posute peščanom teksturom tako da se ne okliznete po lošem vremenu. Činilo mi se nekako pogrešno da siđem niz njih nesvesno. Zbog toga sam se osetila loše. Kao da sam nezahvalna tim stepenicima što bez prigovora podnose moju težinu svih ovih osam godina koliko sam imala. Vratila sam se do njih i popela na vrh. A zatim sam ponovo sišla, ali sam ovaj put prebrojala svaki stepenik. Eto 10.

Dan se nastavio, a ja nisam mogla da prestanem da mislim na tih 10 stepenika. Ne opsesivno. Ništa što me je odvlačilo od učenja, preskakanja vijače ili razgovora, samo blago draženje kao kad vam jezik stalno leti da dodirne rasklimani prednji zub. Dok sam se vraćala kući, činilo mi se prirodno da brojim korake od školske kapije, niz stazu, putićem, preko ulice, pa niz ulicu u podnožju brežuljka, pa opet preko ulice, uz brežuljak pa u naše dvorište: 2827.

Mnogo koraka za tako kratku razdaljinu, ali tad sam bila manja. Volela bih da opet pređem taj put sad kad sam visoka 172 centimetra a ne 120, a možda i hoću jednoga dana. Sećam se samo kako sam ležala u krevetu na kraju tog prvog dana, pobedonosna. Izmerila sam dimenzije svog sveta, i znam ih, i sada ih niko ne može promeniti.

Za razliku od vremena u Melburnu, 36 stepeni i sunčano; 38 isto; 36 isto; 12 i kiša toliko lije da rizikujem potres mozga kada odlazim po poštu. Ovaj januar je takav, do sad. Kad sam bila dete, jedva sam to

podnosila. Od osme godine svakoga dana predstavljala sam dijagramom minimalnu i maksimalnu dnevnu temperaturu iz novina, očajnički želeći šablon.

Vremenom je brojanje postalo osnova mog života. Koji je najbolji način da nehatno zastanete ako vas neko prekine, tako da ne posumnja? U redu je zastati, zastajanje ne krši pravila – brojevi su strpljivi i sačekaju, pod uslovom da ne zaboravite gde ste stali i da ne napravite još jedan korak. Ali šta god radili, nemojte da se zabrojite, inače ćete morati sve iz početka. Međutim, teško je sprečiti nehotično trzanje.

„Grejs, zašto ti se prsti tako pomeraju?“

„Kako?“

Zanimljivo kako sam slutila da o tome ne treba razgovarati s drugim ljudima, čak i sa osam godina.

Brojevi su bili tajna koja je pripadala samo meni. Neki klinici nisu znali čak ni razdaljinu od škole do kuće, a kamoli broj slova u svome imenu. Ja sam 19: Grejs Lisa Vandenberg. Džil je 18: Džil Stela Vandenberg, jedan manje od mene, iako je tri godine mlađa. Majka je 20: Mardžori Ana Vandenberg. I otac je bio 19: Džejms Klej Vandenberg.

Desetice su počele da odjekuju. Zašto se sve gotovo uvek završava nulom? Preko ulice 30 koraka? Od ograde ispred kuće do prodavnice 870. Jesam li svoje brojanje podsvesno pretvarala u decimale? Jesam li stala na otirač ispred prodavnice, a ne na prag, tako da bi se završilo nulom?

Nule. Desetice. Prsti na rukama. Prsti na nogama. Način na koji imenujemo brojeve, u skupinama. Na matematici smo jednoga dana učili zaokruživanje, promenu broja u najbliži broj deljiv desetakom. Pitala sam gospođu Dojl kako se zove pomeranje broja u najbliži broj deljiv sa 7. Nije znala šta je pitam.

Zašto časovnici tako očigledno greše? Brojanje zasnovano na 60 je paganska sklonost. Zašto ljudi to trpe?

Do kraja gimnazije znala sam sve o digitalnom sistemu i njegovoj Indo-arapskoj istoriji i Fibonačijevoj ulozi 1202. godine da broj 10 bude osnova. Tamo u sajberspejsu još uvek se ljute zbog toga – konzervativcima smeta što je izabrana osnova 10, a ne 12, koju smatraju čistijom: lakše je deliti je na polovine i na četvrtine, broj meseca i

apostola. Ali za mene to ima veze samo s prstima na rukama – tako je telo osmišljeno. Nema rasprave.

Saznanje da svet pokreću desetice bilo je lepa prekretnica, kao da mi je neko dao ključ. Raspremajući svoju sobu, podigla bih 10 stvari s poda. 10 stvari na sat, 10 stvari na dan. Češljala sam se 10 puta. Jela 10 zrna grožđa za užinu. Čitala 10 strana knjige pre spavanja. Jela 10 zrna graška. Složila 10 čarapa. Tuširala se 10 minuta. 10. Sada shvatam ne samo dimenzije svoga sveta već veličinu i oblik svega u njemu. Određeno, jasno i sve na svome mestu.

Barbika mi nije više bila zanimljiva; Kuzinerovi štapići bili su super. Spolja nisu bili bogzna šta. Plastična zelena kutija; unutra, komadići drveta, isečeni i išmirglani, različitih veličina i boja. Izumeo ih je Žorž Kuziner, moj drugi omiljeni izumitelj, tražeći način da približi matematiku deci. Volim ih, naročito boje. Svaki štapić je broj koji odgovara njegovoj dužini, a svaki broj je različita boja. I pošto sam odrasla, brojevi su za mene dugo godina bili i boje. Bela je bila 1. Crvena 2. Svetlozelena 3. Ružičasta (odvratna drečava ružičasta) 4. Žuta 5. Tamnozeleno 6. Crna 7. Smeđa je bila 8. Plava 9. Narandžasta (iako sam oduvek gledala na nju kao na žučkastosmeđkastu) bila je 10.

Satima sam ležala na krevetu, držala svoje štapiće i slušala blagi zvuk dok su kuckali jedni o druge. Kad god začujem taj zvuk, ponovo imam osam godina: krevet na dijagonali sobe, štrči iz čoška; tako je majci lakše da namesti čaršav s obe strane. Posteljina, flanelna s 34 pastelne ružičaste i plave pruge koje sam noću brojala umesto ovaca. Duž istočnog zida bila su 4 tavanska prozora kroz koje je ulazilo jutarnje sunce, 31 pločica visoko podignutih aluminijumskih venecijanera. Na pročelju kreveta svetlo ugrađeno iza zamagljene plastike, i polica s malim tranzistorom, blistavo srebrna, u futrolji od veštačke kože, rođendanski poklon od dede. Na zapadnom zidu bilo je još polica na kojima su se nalazile 2 porcelanske ukrasne figurice, pastirica i sirena, i 3 preparirana pekinška psa s dugom dlakom boje karamela koju sam četkala svake večeri: otac, majka i beba. Bila je tu i lutka u satenskoj venčanici ukrašenoj s 40 perlica. Na podu u uglu stajalo je 7 limenih automobilčića veličine dečje pesnice zaboravljenih posle igre.

U školi je sve bilo kao i obično. I bolje nego obično. Pet plus, pet plus, pet plus. *I najbolja u razredu je opet Grejs Vandenberg.* Tajna mog uspeha bili su brojevi: svake sedmice radila sam po 100 minuta domaćeg iz svakog predmeta, a kad bih završila, naučila bih napamet deset reči od početka rečnika. Abažur, abakus, abderit, abdikacija, abdomen, aberacija, abeceda, ablativ, ablacija, ablendovati. Pamćenje mi se izoštrilo i upijala sam reči i brojeve – činjenice i cifre, datume i reči pamtim nesvesno još i danas, čak i kada ne nameravam.

Kada sam se zaljubila u brojeve, niko nije primetio. Niko ne bi primetio ni da sam se zapalila. Bila je to loša godina za moje roditelje. Majka je provodila sate u bašti nežno držeći svaku mladicu kao da će je smrt samo jedne smožditi. Do tad je otac već počeo da kopni. Džil i ja smo brinule same o sebi. Brojanje je postalo, i ostalo, moja tajna.

Živim ovde u Glen Ajrisu, dva bloka od mesta gde sam odrasla. Živim sama, ako izuzmemo Nikolu. (Nikola Tesla: 11.) Njegova fotografija je u blistavom srebrnom ramu na mom noćnom stočiću, odmah pored Kuzinerovih štapića. Fotografiju je 1885. snimio Napoleon Saroni, čuveni fotograf, kada je Nikola imao 29 godina – original visi u Smitsonijanu u Vašingtonu, pored motora s induktorom koji je Nikola izumeo 1888. Kosa mu je uredno podeljena i pažljivo očešljana na dole, iako desna strana odbija da bude slepljena. Ošišana mu je kratko oko ušiju, prevelikih za njegovu sitnu glavu, malčice ukošenih prema potiljku: hrt njuši plen. I brkovi su mu asimetrični, pristojno doterani bez ikakve sumnje, nipošto neuredni, ali nisu ni ulickani. Nosi belu košulju s kragom pribodenom u sako, tamniji i prugast, s uskim reverima koji su, pretpostavljam, bili moderni u ono vreme. Međutim, njegove oči pokazuju svetu ko je on. Duboko usađene, tamne – gledaju pravo napred. U budućnost.

Gledam u tu fotografiju već dvadeset godina. Ne bi me iznenadilo da jednoga dana progovori. Da crno-bela fotografija oživi i da usne počnu da mu se pomeraju. „Zovem se Nikola Tesla“, rekao bi. „Rođen sam u ponoć između devetog i desetog jula 1856. godine u Hrvatskoj. Majka mi je bila Đuka Mandić, a otac Milutin Tesla. Brat mi je bio Dane, a sestre Milka, Anđelina i Marica. Studirao sam elektrotehniku

u austrijskoj Politehničkoj školi u Gracu. Odselio sam se u Sjedinjene Države 1884. godine, gde sam otkrio električnu struju, magnetizam, motore na naizmeničnu struju, robotiku, radar i bežičnu komunikaciju. Nikada se nisam ženio, niti sam imao devojkicu. Prijatelji su mi bili Mark Tven, Vilijam K. Vanderbilt i Robert Andervud Džonson. Mrzim nakit na ženama. Volim golubove.“

Ležala bih na krevetu slušajući ga, a zatim bih se okrenula da ga pogledam u lice. „Zovem se Grejs Lisa Vandenberg“, rekla bih. „Imam 35 godina. Moja majka, Mardžori Ana, ima 70, a moja sestra Džil Stela 33 godine. Džil je udata za Harija Venablesa; on će napuniti 40 drugog maja. Imaju troje dece: Hariju junioru je 11, Hilari 10, a Betani 6 godina. Otac mi se zvao Džejms Klej Vandenberg i umro je. Ja sam učiteljica, iako sada ne radim. Bila sam zaljubljena u dvadeset prvog. Bio je zabavan i pametan i hteo je da bude reditelj. Zvao se Kris i malo je ličio na Nika Kejva. Izgubila sa nevinost u njegovom autu ispred majčine kuće. Prošlo je četiri meseca pre nego što sam saznala da on spava i sa svojom cimerkom. Ne volim korijander. Ne razumem interpretativni ples. Ne volim realistično slikarstvo. U likri izgledam debelo.“

Izbacite taj deo. Najveći genije na svetu verovatno ne bi zamario glavu tim *interesantnim* detaljem. Ali on bi razumeo. Razumeo bi mene. I on je bio zaljubljen u brojeve, ali nije mnogo mario za desetke.

Ljubav prema brojevima ima mnoštvo oblika, iako su desetke očigledno i anatomske nadmoćne. U jednom čuvenom slučaju jedan osamnaestogodišnji dečak bio je opsednut brojem 22. Zamislite da ulazite na vrata 22 puta. Sedite na stolici, a onda najednom ponovo ustanete, 22 puta pre nego što najposle možete da odmorite. To naglašava logiku svojstvenu desetcama. Jedna trinaestogodišnja devojkica bila je opsednuta devetkom – lupnula bi stopalom 9 puta pored kreveta pre nego što bi ustala ili legla na spavanje. Postoji mnoštvo izveštaja o osmici, uključuju i jednog dečaka koji je morao 8 puta da se okrene oko sebe pre nego što uđe u kakvu prostoriju. Priča o šestici je verovatno najtužnija. Jedan tinejdžer je toliko prezirao taj broj da nije mogao ništa da ponovi 6 puta. Niti 60. Ni 66. Prezirao je čak i brojeve koji su se svodili na 6. Nema četrdeset dvojki. Nema trideset trojki.